

زنان شاعر در سرزمین هند

دکتر روح انگیز کولایی

تمثیل تعلیم داد. ادبیات این دوره سرشار از فلسفه است. در این دوره به هنر زنان در رشته‌های مختلف هنری اشاره شده: سوما (Sumedha) دختر کونچا (Koncha) پادشاه مانتا و پیتیر (Mantavetir) بلندترین شعر این دوره را سروده است. او نیز چون بودا به دنیا پشت کرد و اشعاری مبتنی بر اصول فلسفی و اخلاقی بودا سرود. آیین بودا در زمان آشوکا (۲۷۴-۲۳۷ ق.م) در هندوستان گسترش فوق‌العاده یافت. در دوره سلسله گوپتا (۵۴۴-۳۲۰ م) یا عصر طلایی فرهنگ هند نقاشی، حجاری، مجسمه‌سازی و هنرهای دیگر به اوج رسید. نمونه‌ای از هنرهای این عصر هنوز در غارهای آجنتا (Ajenta) و الورا (Alora) موجود است. جهان بینی ماوراء الطبیعه عصر گوپتا در تحقیقات ادبی این دوره مشهود است. تنظیم نهایی دو حماسه منظوم هند به زبان سانسکریت در این دوره صورت گرفت. منظومه رامایانا (سرگذشت راما و همسرش سیتا) که والمیکی (Valmiki) آن را سرود و مهابهاراتا که تألیف آن را به ویاسا (Vyasa) فرزانة هند نسبت می‌دهند، اما ظاهراً صد شاعر در چند سده آن را سروده‌اند. در این دو حماسه شخصیت‌های آرمانی، سنن، آیین و فلسفه برهمنی و بودایی آمده است و از هنر زنانه چون اوتارا (Ottara) و ماداوی (Madhavi) در مهابهارات و از وفاداری سیتا در رامایانا یاد شده است. در سال هفتصد و دوازده میلادی مسلمانان، منطقه سند را فتح کردند. با پیشروی مسلمانان فرهنگ بومی - مذهبی هند رو به انحطاط رفت و فصلی تازه در تاریخ هند به وسیله سلطان محمود غزنوی گشوده شد. پس از او سلاطین مسلمان هند (قطب الدین ایبک، غیاث‌الدین بلبن و سلسله‌های خلجی، تغلق، لودی و مغول) فرهنگ اسلامی را در دیار هندوها چنان گسترش دادند که تأثیر آن در زمینه‌های مختلف هنر و معماری هند مشهود است. زنان شاعر در دوره اسلامی اغلب به علت وضع خاص دربارها به طبقه خواص وابستگی داشتند. آنان نشان دهنده دنیای محدود و در نتیجه بینشی محدودتر است. گلبدن بیگم مشهورترین زن این دوره، همایون نامه را بر اساس گزارشی از کارهای روزانه خانواده سلطنتی نوشت و شعر نور جهان و جهان آرایبگم و زیب النساء نیز از شعرهای متعارف و قراردادی سده‌های مذکور است.

در دوره مذکور فرهنگ اسلامی در هند در اوج اعتلاء خود بود و بنیان سبک هندی در شعر فارسی بر پایه صنعت‌های لفظی، مضامین تازه، بیان معنی بسیار در لفظ اندک در این دوره گذاشته شد.

نظام طبقاتی کاستی وجود داشت و دین چون جان این تمدن در تپش بود، طبیعی است که در چنین فرهنگی سروده‌ها همه مذهبی و در توصیف مقدسان است. وک (Vac) دختر رشی امبرنا (Rishi Ambhirna) نخستین زنی است که سروده وصفی او در ریگ ودا آمده است: می‌افزینم مردی که دوست دارم نیرومند و مقتدر بصیر و عاقل جوان برهن من گرد آورنده گنجینه‌هایم گنج‌هایی متفکر و شایسته تقدیس به راستی، مطلق. من شما را سیراب می‌کنم بشنوید، شما که می‌بینید، نادیده‌ها را می‌شنوید، ناگفته‌ها را من حقیقت را می‌گویم من نگاهدار هستی‌ام.

در ریگ ودا سرودهای مذهبی زنانه چون لوبا مودرا (Lopa mudra)، روماسا (Romasa)، یامی (yami)، ساویتری (Savitri)، ساجی (Sachi) و راتری (Ratri) آمده است. زبان در این دوره سانسکریت ودایی بود. سده ششم پیش از میلاد آیین جین (jain) را مهاویر (Mahavira) بر پایه خویشنداری بنیان گذاشت. سروده‌های هوناما Honnama یادگاری از این دوره است. بودا در شش قرن پیش از میلاد آیین خود را با بحث، سخنرانی و

گویا تمدن هند قدمتی چهار هزار ساله دارد. حفاریات باستان شناسی در خاراپا (پنجاب) و موهنجودارو (سند) تمدن و فرهنگ ساکنان اصلی هند باستان را در هزاره سوم پیش از میلاد تأیید می‌کند. از کهن‌ترین تمدن و دین (ناگه‌ها) و مهاجرت هند و آریایی‌ها، سندی در دست نیست. اما سنت‌های ادبی کلاسیک هند با ادبیات سانسکریت آغاز می‌شود. ریگ ودا، قدیمی‌ترین سند مکتوب این قوم به وسیله شاعران مختلف حدود دو هزار تا هزار سال پیش از میلاد مسیح (ع) سروده شده است. وداها (کتاب دانش)، منبع تمام آگاهی ما در باره هند آغازین؛ کهن‌ترین جلوه‌گاه فرهنگ سرزمین هندوستان است، کتابی که به گمان هندیها علم مقدس دوران کهن است، مجموعه‌ای منظوم، همه اسطوره، جادو، فلسفه و آیین است.

ریگ ودا (سرودهای ستایش)، سامه ودا (دانش آهنگها)، بجز ودا (علم اوراد قربانی)، اثره ودا (اوراد سحر) و بخشهای چهارگانه هر یک از این وداها، منتره‌ها (سرودها)، برهنه‌ها (افسونها و نمازها)، آرنیکه‌ها (نصوص جنگلی) و اوپانیشادها (گفتگوی پنهان فیلسوفان) و همه راز این جهان گنگ و نامفهوم است.

خویشاوندی زبان اوستا و سانسکریت و دانی، وحدت موضوعهای حماسی و اشتراك مبانی دینی و عقیدتی اوستا، کهن‌ترین اثر مکتوب قوم ایرانی ودا آشکار است و به تحقیق سروده‌های ودا و اوستا تصویرگر جهان بینی آریاییان است. در عصر ودایی

تحولات سیاسی هند، شکست سلاطین مسلمان و سلطه استعمار انگلیس در ۱۷۰۷ میلادی، هندوستان را به مستعمره‌ای مستقیم بدل کرد. اما این فعل و انفعالات بخصوص تسلط دیگران در طی چندین سده موجب شد که مردم هند به حماسه ملی خود، به زبان بومی، سنتها و مذاهب خود توجه بیشتری کنند، و هندوها به زبان سانسکریت و هندی، مسلمانان به فارسی، عربی و اردو و هرایالتی به زبان بومی آن منطقه سخن گویند. به دنبال این رویدادها ادبیات هندی، اردو، گجراتی، مراتی، بنگالی، تامیل، کانادا، مالایالام و تلگو شکل گرفت.

محتوای شعر دگرگون شد. تاثیر مذهب کم رنگتر، توجه به موضوعهای ماوراء الطبیعه کمتر و مضامین به سلیقه عامه نزدیکتر شد. در ادبیات مترقی بنگال رادهارانی دیوی (Radharani Devi) پرغم تجربیات محدود و دوری از واقعتهای عینی، بیانگر احساسات واقعی زنانه از دنیای اطرافش بود. شعر او گاه شادی آور و گاه لیریز ازرنج و اندوه زنانه است. در ادبیات تلگو (telugu)، سودامنی (Saudamini) با تکیه بر سنت‌های اجتماعی، اشعاری محاوره‌ای سرود. اشعار زنانه پراوین رای راتوری (Pravin Ray Raturi) در ادبیات هندی، بیان موجودیت زن هندی است. در ادبیات آسامی، جامونس واری ختنی (Jamunes Wari Khatany) راوی احساسات زنانه است.

در سکوت آرزوهای من طغیان می‌کنند و فرو می‌باشد.

در سکوت سرشار می‌شوم
در سکوت از تیرگی جاودان می‌گذرم
در سکوت شکست و پیروزی را به دوش می‌کشم
در سکوت می‌میرم و در سکوت به دنیا می‌آیم.
گرایش به ادبیات انگلیسی در هندوستان، سرزمین اعجاب انگیز آمیزش تمدنها بخصوص در اواخر دوره سلطه استعمار انگلیس موجب شد تا برخی از هنرمندان، زبان انگلیسی را برای بیان خود، نه به عنوان یک زبان مسلط برگزینند و چنین بود که ساروجینی نایدو (Sarojini Naidu) برجسته‌ترین شاعر معاصر هند با وجود سیزده زبان ایالتی (آسامی، بنگالی، اوریای، گجراتی، مراتی، کانادا، کشمیری، پنجابی، مالایالام، تامیل، تلگو، سانسکریت، اردو) و یک زبان واحد ملی (هندی)، زبان انگلیسی را برگزید و چون مورد انتقاد قرار گرفت صادقانه سرود:

من یک هندی سبزه رو هستم
در مالابار به دنیا آمدم

به سه زبان سخن می‌گویم
به دو زبان می‌نویسم
اما هدف من یکی است
با تحقیر می‌گویند
نویس به زبان بیگانه
بازم مدارید، آشنایان بیگانه
در قلب کوچکم
عشق به زبانی است
که بتوانم حرقم را بگویم.

ساروجینی در ۱۸۷۹ میلادی در خانواده‌ای بنگالی به دنیا آمد. مبارزه را از برادرش آموخت، آن وطن پرست انقلابی که در ۱۹۴۲ میلادی در تبعید درگذشت. او در حیدرآباد و در محیطی که آمیزه‌ای از فرهنگ و رسوم هندوها و مسلمانان بود تربیت شد. در شانزده سالگی برای ادامه تحصیل به انگلستان رفت و پس از سه سال به وطن بازگشت. شعر او احساساتی، عاشقانه و متأثر از رمانتیک غرب بود. آشنایی او با مهاتما گاندی و آغاز فعالیتهای اجتماعی محتوای شعر او را دگرگون کرد. تأثیر گاندی بر او چنان بود که از یک شاعر رمانتیک، یک مبارز ساخت، او ضرورت مبارزه در راه آزادی هند، را احساس کرد و در این پیکار بارها دستگیر و به زندان روانه گردید. ساروجینی با چهار مجموعه شعر، تاسیونالیستی مبارز بود. شعر «خطاب به هند» نشانگر امیدواری او به آینده وطنش و رهایی از زیر سلطه استعمار بیگانه بود.

ای جوان

با تمامی سالهای فراموش ناشده ات
بپاخیز و شکوفا شو
به شکوه گذشته باز گرد
به سوی راه و روشنی
ما را رهنمون باش
به فرزندان پاسخ ده
آینده تو را به نام می‌خواند
با شکوه بپاخیز

و چون گذشته افتخار آفرین باش

به دنبال تحولات سیاسی جهان، مهاتما گاندی رهبری کنگره ملی را برعهده گرفت. نهضت آزادی هند شکل گرفت و در ۱۹۴۷ میلادی هند استقلال خود را بازیافت. از آن پس برای بزرگداشت مقام این شاعر ملی و مبارز، روز زن را روز تولد او (۱۳ فوریه) تعیین کردند.

آمریتا پریتام (Amrita - Pritam) شاعره معاصر پنجاب به سبب ایماز و تصاویر زنده، فضای تازه‌ای در شعر پنجابی ایجاد کرده است. او با چهار مجموعه

شعر خود نشان داد که شاعری اجتماعی است و از جامعه خویش آگاهی دقیقی دارد.
من دختر زاده شدم
تا عروسک و جارو به دستم دهند
طراز پیرهن مردان زرکشم
غبار خانه برویم
برادرم در کوچه بازی می‌کند
برادرم با دوچرخه به کوچه‌ها می‌زند
من در کنج خانه می‌مانم
من دختر زاده شدم
در فصل سؤال و جست و جو
چرا می‌جویی بی جواب می‌ماند و
جست و جویایم بی حاصل
برادرم در خم و پیچ کوچه‌ها
در بازی با خاک و سنگ
زندگی را تجربه می‌کند
تجربه من از دیوارها بر نمی‌گذرد
من کوچه را نمی‌شناسم
من دختر زاده شدم
من دختر زاده شدم
تا در طلوع بلوغ
چشم وحشت زده‌ام
چون چشم آهو می‌بی‌قرار
راز مرا بر ملا کند.

با تمام این احوال شعر زنانه در هندوستان با عرفانی عاشقانه که اساس آن بر مذهب استوار بود ساخته و پرداخته شد. بعد با ظرافت طبع، دقت و نازک بینی، حساسیت فوق العاده، انزوا، دوری از واقعتهای اجتماعی، شعر را به تصویری غم‌آلود و حزن‌آور از زندگی بدل ساخت. پس از آن طبیعت‌گرایی و رمانتیسم از زوایای شعر نمایان گردید و از زمان نهضت استقلال طلبانه، شاعران به اجتماع و مسایل آن رو آوردند و شعر اجتماعی رنگ گرفت.

□ در این نوشته به کتابهای زیر مراجعه شده است.

- ۱- تاریخ تمدن اترویل دورانت ترجمه احمد آرام، پاشایی، آریان پور، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۵ ش، جلد ۱ صفحه ۴۵۳
- 2- Akashvani June 5- 11, 1983, P.1
- 3- Encyclopedia Americana Vol, 14, P. 865
- 4- Indian Poetry Today New Delhi, Indian Council For Cultural relation, 1974
- 5 - The Awakening of Asian womanhood, Cousins, Margaret, Madras, Ganesh & co, 1922
- 6- Women of India Baig, tara Ali, Delhi, National Council of India, 1958

قابل توجه دبیران محترم ادبیات
فارسی

دانش آموزان و داوطلبان کنکور
کتاب ادبیات فارسی تالیف دکتر علی سلطانی گرد
فرامرزی منتشر شد.

انتشارات مبتکران ۷۵۲۰۷۳

سازمان آموزشی رهنمای دانش

کتاب و نوار

زبانهای زنده دنیا را در مدتی کوتاه با هزینه
مناسب با استفاده از جدیدترین دوره های کتاب و نوار این
موسسه در منزل فراگیرید لطفاد او طلبان
شهرستانها با ذکر مشخصات، تحصیلات و هدف
خود مکاتبه فرمائید خیابان ولی عصر - داخل دکتر فاطمی -
ساختمان ۲۹ طبقه ششم تلفن ۶۲۸۶۳۱ کد پستی: ۱۴۳۱۶

مؤسسه ملی زبان

مؤسسه ملی زبان در سطوح
مقدماتی، میانه و پیشرفته برای
ترم تابستان ثبت نام میکند

از زبان آموزان سابق با همراه داشتن کارت تحصیلی
ترم های گذشته و از زبان آموزان جدید با امتحان قوه و
تعیین کلاس ثبت نام میشود. داوطلبانی که بخواهند از
پایه شروع کنند احتیاج با امتحان قوه ندارند

دوره مخصوص مدارس
راهنمایی

در ترم تابستان برای دانش آموزانی که وارد مدارس
راهنمایی میشوند و همچنین دانش آموزان قبولی سال
اول راهنمایی که بسال دوم میروند

برنامه ویژه ای تدوین شده است
که با ادامه آن بهنگام امتحانات ورودی دانشگاه ها از
لحاظ معلومات زبان بی نیاز خواهند بود

دوره خرد سالان

این دوره مانند سالهای گذشته دایر است و از
دانش آموزان دبستانی ثبت نام بعمل میاید
ساعات ثبت نام: همه روزه از ۸ صبح تا ۷
بعد از ظهر شعبه مرکزی خیابان انقلاب چهارراه
ولیعصر

آقایان: تلفن ۶۴۰۴۶۷۳ خانمها: ۶۴۰۴۹۷۲

شمیران: باغ فردوس

۲۷۸۴۷۵ - ۲۷۱۹۷۸ - ۲۷۶۹۲۱

شرکت کتاب و نوار

زبانسرا

قابل توجه

آموزشگاههای زبان، مهد کودکها
و علاقه مندان به فراگیری زبان
جدیدترین دوره های آموزش زبانهای زنده دنیا با نوار
تهران - خیابان انقلاب اول وصال شیرازی پلاک ۲۷

تلفن: ۶۶۲۶۱۲

واژه ای از شعرم، یادت هست وقتی
ما را می سرودند؟

منتشر شد:

هبوط: یک امپرسیون

«داستانهای ماه»

نویسنده و ناشر: محمد تفضلی

مژده به علاقمندان كتاب
در سراسر کشور

پيك كتاب نخستين مركز ارسال كتاب به صورت مكاتبه ای اقدام به ايجاد مركز اشتراك برای علاقمندان به تهیه كتاب نموده است علاقمندان به كتابهای رمان، رواتشناسی، تاریخی، سینما، موسیقی، نقاشی، شعر، كلك آموزشی، پیش دانشگاهی كنگور، زبان انگلیسی و فنی می توانند با ارسال يك نامه به آدرس پيك كتاب در این مركز مشترك شوند

پيك كتاب صندوق پستی ۱۸۳-۱۳۱۴۵
تلفن: ۶۶۶۹۵۲-۶

آموزشگاه علمی
آزاد دخترانه

مجموعه تابستان

برای کلاسهای:
آمادگی کنگور اختصاصی
و عمومی کلاسهای تکدرس
تقویتی و تجدیدی اول تا چهارم
رشته های تجربی، ریاضی، انسانی
ثبت نام می نماید.

کلاسها در دو نوبت صبح و عصر
تشکیل می شود

نشانی: تهرانپارس تقاطع بزرگراه رسالت
ورشیدنبش ۱۶۰ غربی
تلفن ۷۷۰۹۹۲-۷۸۳۳۰۶

مسترد

گلهای جاویدان

رپی متری

پيك فرهنگ خیابان انقلاب فرزند جید

پك ۱۲۲ تلفن ۶۶۸۱۵۷-۶۶۰۹۴۲۵

اطلاعیه فروش کامپیوتر

شرکت مهندسی کامپیوتری نویسه کامپیوترهای
مربوطه زیر را با ضمانت یکساله و خدمات پس از
فروش با قیمتهای استثنایی بصورت تحویل فوری
عرضه می دارد.

1- IBM	PS/2 70	120MB HDD	ریال 7,500,000
2- IBM	PS/2 507	30MB HDD	ریال 3,800,000
3- IBM	PS/2 60	40MB HDD	ریال 2,450,000
4- IBM	PS/2 25AT	30MB HDD	ریال 2,000,000
5- IBM	PS/1 386SX	120MB HDD	ریال 3,300,000
6- IBM	PS/1 286	60MB HDD	ریال 2,600,000

- تمامی سیستمهای فوق شامل کی برد IBM و مانیتور IBM 8513
مباشد.

آدرس: خیابان شریعتی، بعد از سه راه میرداماد شماره
۱۱۳۳ طبقه دوم
تلفن: ۲۳۰۸۴۷ فاکس ۶۴۰۶۳۶۷

مؤسسه
انتشاراتی
دهکده کوچک
جهانی

آموزش مکاتبه ای بطریق شنیداری و دیداری با
استفاده از آخرین مواد آموزشی کتاب و نوار و
کاست و ویدئو، با ارسال نامه ای حاوی
مشخصات کامل فردی و زبان مورد نظران
مشترك این مؤسسه شوید.

آدرس - تهران - تقاطع ولیعصر و فاطمی پلاک ۱ طبقه
اول شماره ۳۶

تلفن: ۶۲۲۳۵۰